અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

એસિશિએટેડ સિમેન્ટ કંપનીઝ લિ.

વિ.

બિહાર રાજ્ય અને અન્ય

૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪

[અરિજીત પસાયત અને સી.કે. ઠક્કર, જેજે.]

બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧—કલમ ૩—બિહાર એન્ટ્રી ઓફ ગુડ્સ ઇનટુ લોકલ એરિયાઝ ફોર કન્ઝમ્પશન, યુઝ ઓર સેલ ધેરઇન એક્ટ, ૧૯૯૩—કલમ ૩—વેચાણ વેરો—લાદવો—જાહેરનામા દ્વારા ફાઇનાન્સ એક્ટ હેઠળ વેરો ચૂકવવાની જવાબદારીમાંથી એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં મુક્તિ આપવામાં આવી—મુક્તિના કારણે કોઈ જવાબદારી ન હોવાના આધારે રેવન્યુ દ્વારા એન્ટ્રી ટેક્સના સરભરનો ઇનકાર કરીને વેરાની માંગણી—

હાઇકોર્ટે માંગણી માન્ય રાખી—અપીલમાં, ઠરાવ્યું : જાહેરનામાને ધ્યાને લેતાં આકારણીદાર એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટાડો મેળવવા માટે હકદાર હતો—તે મુક્તિ ન હોત તો વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર હતો—વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી અને વેરાની વાસ્તવિક ચુકવણી વિભાવનાત્મક રીતે અલગ છે.

શબ્દો અને શબ્દપ્રયોગો :

"મુક્તિ", "જવાબદાર"—નો અર્થ.

અરજદાર–કંપની સિમેન્ટના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલી હતી. તેમની ફેક્ટરીઓ/એકમો બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ હેઠળ નોંધાયેલા હતા. બિહાર રાજ્યે તેની ઔદ્યોગિક નીતિ, ૧૯૯૫ દ્વારા રાજ્યમાં પ્રવર્તમાન ઔદ્યોગિક એકમો કે જેમણે તેમની ક્ષમતાઓમાં વિસ્તરણ હાથ ધર્યું હતું, તેમને વધારાના ઉત્પાદન પર વેચાણ વેરામાંથી મુક્તિ આપી હતી. આ નીતિનો અમલ તારીખ ૨૨.૧૨.૧૯૯૫ ના જાહેરનામા દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો. રાજ્યે અરજદારને તારીખ ૧.૪.૧૯૯૮ થી ૩૧.૩.૨૦૦૭ સુધી વેચાણ વેરો ચૂકવવામાંથી

સિમેન્ટના વધારાના ઉત્પાદનને રક્ષણ આપતી મુક્તિ આપી હતી. બિહાર એન્ટ્રી ઓફ ગુડ્સ ઇનટુ લોકલ એરિયાઝ ફોર કન્ઝમ્પશન, યુઝ ઓર સેલ ધેરઇન એક્ટ, ૧૯૯૩ હેઠળ અરજદારો દ્વારા રાજ્યના અન્ય જિલ્લાઓમાં પોતાના સ્ટોકના ટ્રાન્સફર માટે ચૂકવવામાં આવેલ એન્ટ્રી ટેક્સ ઔદ્યોગિક નીતિ અને એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩(૨) ની શરતો અનુસાર સિમેન્ટના વેચાણ પરના વેચાણ વેરાની કુલ જવાબદારી સામે સરભર કરવામાં આવતો હતો.

બિહાર રાજ્યનું બિહાર અને ઝારખંડ રાજ્યોમાં વિભાજન થયા પછી, અરજદારના સંબંધિત એકમો ઝારખંડ રાજ્યમાં આવી ગયા. રેવન્યુએ માંગણી નોટિસો જારી કરીને તેમાં જણાવ્યું કે મુક્તિ પ્રાપ્ત સિમેન્ટ પર ચૂકવાયેલ એન્ટ્રી ટેક્સ અન્ય સિમેન્ટ એટલે કે બિન–વધારાના ઉત્પાદન પર ચૂકવવાપાત્ર વેચાણ વેરા સામે સરભર કરી શકાય નહીં અને મુક્તિવાળા સમયગાળા માટે વેરાની માંગણી કરી. અરજદારે આ માંગણી નોટિસોને પડકારતી રિટ અરજી દાખલ કરી. હાઇકોર્ટે માંગણી નોટિસોની કાયદેસરતા માન્ય રાખીને અરજી ફગાવી દીધી.

આ કોર્ટ સમક્ષ અપીલમાં, સામાવાળા–રાજ્યએ દલીલ કરી હતી કે જ્યારે આપવામાં આવેલી મુક્તિના કારણે કોઈ જવાબદારી ન હતી, ત્યારે જે માલ પર વેરો લાગ્યો નથી તેના સંબંધમાં વેરાના સરભરનો પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠરાવ્યું : ૧. એવું કહી શકાય નહીં કે અનુસૂચિત માલ એટલે કે સિમેન્ટના ટર્નઓવરના એક ભાગ પર વેરો ચૂકવવામાં આવ્યો ન હોવાથી, આકારણીદાર–અપીલકર્તાની બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ હેઠળ કોઈ જવાબદારી ન હતી. જો મુક્તિ ન હોત તો તે સદર અધિનિયમ હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે ચોક્કસપણે જવાબદાર હતો. આકારણીદાર–અપીલકર્તા બિહાર એન્ટ્રી ઓફ ગુડ્સ ઇનટુ લોકલ એરિયાઝ ફોર કન્ઝમ્પશન, યુઝ ઓર સેલ ધેરઇન એક્ટ, ૧૯૯૩ ની કલમ ૩(૩) હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર હતો. તેથી, તે સદર અધિનિયમ હેઠળ પોતાના દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર વેરાની ગણતરી કરતી વખતે એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટાડો મેળવવા માટે હકદાર હતો. સામાવાળા દ્વારા જારી કરવામાં આવેલી નોટિસો કાનૂની અધિકૃતતા વિનાની છે અને તે રદ કરવામાં આવે છે. [૮૭૯–સી–ડી–ઈ]

૨. મુક્તિનો પ્રશ્ન ત્યારે જ ઉપસ્થિત થાય છે જ્યારે વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી હોય. પૂર્વવર્તી બાબત કાયદા દ્વારા સર્જિત ચાર્જ પર આધાર રાખે છે

અને અનુવર્તી બાબત કાયદાની જોગવાઈઓ અને તે હેઠળ ઘડાયેલા નિયમો, જો કોઈ હોય તો, તે અનુસાર ગણતરી પર આધાર રાખે છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ આકારણીપાત્ર વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી આકારણી પર ચૂકવવાપાત્ર વેરાના નિર્ધારણથી અલગ છે. વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી અને વેરાની વાસ્તવિક ચુકવણી વિભાવનાત્મક રીતે અલગ છે. જો મુક્તિ ન હોત તો વેપારીએ કલમ ૩ ની શરતો અનુસાર વેરો ચૂકવવો પડ્યો હોત. મુક્તિ એક જવાબદારીનું પૂર્વાનુમાન કરે છે. જ્યાં સુધી જવાબદારી ન હોય ત્યાં સુધી મુક્તિનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી. કલમ ૩ ની શરતો અનુસાર જવાબદારી ઉદ્ભવે છે અને કલમ ૧૨ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબના દરે વેરો ચૂકવવાપાત્ર બને છે. કલમ ૧૧ આકારણીના સ્થળ અને દર તથા રાહતના દર સાથે સંબંધિત છે. [૮૭૮–ઈ–એફ–જી]

૩. જાહેરનામાની કલમ (૨) નું સાદું વાંચન જ સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરે છે કે સદર અધિનિયમ હેઠળ સિમેન્ટના આયાતકારની જવાબદારી એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં આવશે જ્યાં આવો આયાતકાર અનુસૂચિત માલના વેચાણના આધારે સદર અધિનિયમ હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર બને છે. [૮૭૭–જી–એચ; ૮૭૮–એ–બી]

ઝુંગરરાવ ભીકાજી નાગરકર વિ. *યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય*, [૧૯૯૭] ૭ એસ.સી.સી. ૪૦૯ અને *ઓસ્ટ્રેલિયન મ્યુચ્યુઅલ સોસાયટી* વિ. *આઈ.આર.સી.*, [૧૯૬૨] એ.સી. ૧૩૫ (પી.સી.), નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરી અને બ્લેક્સ લો ડિક્શનરી ૬ઠ્ઠી આવૃત્તિ, નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

૪. શાબ્દિક રીતે "મુક્તિ" એટલે જવાબદારી, વેરા અથવા જકાતમાંથી મુક્તિ. નાણાકીય દ્રષ્ટિએ તે વિવિધ સ્વરૂપો ધારણ કરી શકે છે, ખાસ કરીને વધતા જતા અર્થતંત્રમાં. વાસ્તવમાં, મુક્તિની જોગવાઈ એક અપવાદ જેવી છે અને કાયદાના અર્થઘટન અથવા નિર્વચનના સામાન્ય સિદ્ધાંત મુજબ કાયદાકીય હેતુ અથવા રાજ્યની આવક વધારવાના હેતુથી નાણાકીય જોગવાઈઓના પ્રગતિશીલ અભિગમના અસમાન બોજના આર્થિક ઔચિત્યના આધારે તેનું ચુસ્તપણે અર્થઘટન કરવામાં આવે છે. પરંતુ એકવાર અપવાદ અથવા મુક્તિ લાગુ થઈ જાય પછી કોઈ નિયમ કે સિદ્ધાંત તેનું ચુસ્તપણે અર્થઘટન કરવાની માંગ કરતો નથી. સાચું કહીએ તો મુક્તિની જોગવાઈના ઉદાર અને ચુસ્ત અર્થઘટનનો આશરો તેના અર્થઘટનના વિવિધ તબક્કે લેવાનો હોય છે. જ્યારે

પ્રશ્ન એવો હોય કે કોઈ વિષય જાહેરનામામાં કે મુક્તિની કલમમાં આવે છે કે કેમ, ત્યારે અપવાદરૂપ સ્વભાવનો હોવાથી તેનું ચુસ્તપણે અને તે વિષયની વિરુદ્ધ અર્થઘટન કરવું જોઈએ પરંતુ એકવાર તેની લાગુ પડવાની ક્ષમતા અંગેની અસ્પષ્ટતા અથવા શંકા દૂર થઈ જાય અને તે વિષય જાહેરનામા હેઠળ આવી જાય, પછી તેને પૂર્ણ અવકાશ આપવો જોઈએ અને તે વ્યાપક અને ઉદાર અર્થઘટનની માંગ કરે છે. [૮૭૭–એ–બી–સી–ડી]

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિ. *વૂડ પેપર્સ લિ. અને અન્ય*, [૧૯૯૦] ૪ એસ.સી.સી. ૨૫૬ અને *મેંગલોર કેમિકલ્સ એન્ડ ફર્ટિલાઇઝર્સ લિ.* વિ. *ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ કોમર્શિયલ ટેક્સીસ અને અન્ય*, [૧૯૯૨] સપ્લી. ૧ એસ.સી.સી. ૨૧, નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો.

દીવાની એપેલેટ હકુમત : સિવિલ અપીલ નં. ૧૪૮૮/૨૦૦૪.

સી.ડબલ્યુ.જે.સી. નં. ૭૮૨૧/૨૦૦૨ માં પટના હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૮.૩.૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા વતી મેસર્સ ગગરાટ એન્ડ કંપની માટે આર.એફ. નરીમન, આશિષ ધોળકિયા, યુ.એ. રાણા અને અરવિંદ કુમાર.

સામાવાળાઓ વતી બી.બી. સિંહ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત : આ અપીલમાં પટના હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાની કાયદેસરતાને પડકારવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાએ બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ (ટૂંકમાં 'સદર અધિનિયમ') હેઠળ આકારણી વર્ષ ૧૯૯૮–૯૯, ૧૯૯૯–૨૦૦૦ અને ૧.૪.૨૦૦૦ થી ૧૪.૧૧.૨૦૦૦ માટે વેરો લાદવાની દરખાસ્ત કરતી ડેપ્યુટી કમિશનર, કોમર્શિયલ ટેક્સીસ, પટના સ્પેશિયલ સર્કલ, પટના (સામાવાળા નં.

૩) દ્વારા તારીખ ૩૦.૫.૨૦૦૨ અને ૨૪.૬.૨૦૦૨ ના રોજ જારી કરાયેલી નોટિસોની કાયદેસરતાને હાઇકોર્ટ સમક્ષ પડકારી હતી. અપીલકર્તા બિહાર ટેક્સ ઓન એન્ટ્રી ઓફ ગુડ્સ ઇનટુ લોકલ એરિયાઝ ફોર કન્ઝમ્પશન, યુઝ ઓર સેલ ધેરઇન એક્ટ, ૧૯૯૩ (જે હવે પછી 'એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના સરભર માટે હકદાર નથી તેવા કથિત આધાર પર આ નોટિસો જારી કરવામાં આવી હતી. હાઇકોર્ટે સદર નોટિસ અને સંબંધિત સામાવાળાઓ દ્વારા લેવાયેલા પગલાંની કાયદેસરતા માન્ય રાખી હતી.

હકીકતલક્ષી સ્થિતિ ટૂંકમાં નીચે મુજબ છે :

અપીલકર્તા એ કંપનીઝ એક્ટ, ૧૯૫૬ (ટૂંકમાં 'સદર અધિનિયમ') હેઠળ નોંધાયેલી પબ્લિક લિમિટેડ કંપની છે અને તેની બે મેન્યુફેક્ચરિંગ યુનિટ્સ છે— એક સિંદરી ખાતે અને બીજી ઝીંકપાની ખાતે. તત્કાલીન બિહાર રાજ્યના વિભાજન પૂર્વે આ એકમો સદર અધિનિયમ હેઠળ તેમજ એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ નોંધાયેલા હતા અને સંકલિત નોંધણી સદર અધિનિયમ હેઠળ પટના સ્પેશિયલ સર્કલ ખાતે કરવામાં આવી હતી. તારીખ ૧૫મી નવેમ્બર, ૨૦૦૦ ના રોજ, તત્કાલીન બિહાર રાજ્યનું બે રાજ્યોમાં વિભાજન કરવામાં આવ્યું, એટલે કે

ઝારખંડ રાજ્ય અને બિહાર રાજ્ય, અને અપીલકર્તાના સદર બે મેન્યુફેક્ચરિંગ એકમો હવે ઝારખંડ રાજ્યમાં આવી ગયા છે.

વર્ષ ૧૯૯૫ માં, રાજ્ય સરકારે નવા એકમોને અથવા વેચાણ વેરાની ચુકવણીના સંબંધમાં વધારાનું/વૃદ્ધિશીલ ઉત્પાદન ધરાવતા પ્રવર્તમાન એકમોને પ્રોત્સાહનો આપવા માટે ઔધોગિક નીતિ બહાર પાડી હતી. ઉપરોક્ત નીતિની શરતો અનુસાર અપીલકર્તાનો દાવો એવો છે કે તેણે સિંદરી ખાતેના એકમમાં સિમેન્ટના વધારાના/વૃદ્ધિશીલ ઉત્પાદન માટે નાણાં રોક્યા હતા અને ઉપરોક્ત વધારાના/વૃદ્ધિશીલ ઉત્પાદનના સંબંધમાં ઉપરોક્ત ઔધોગિક નીતિની શરતો અનુસાર તેમજ સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ તારીખ ૧.૪.૧૯૯૮ થી ૩૧.૩.૨૦૦૭ ના સમયગાળા માટે મુક્તિ આપવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત ઔધોગિક નીતિના આધારે સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ પણ મુક્તિનો દાવો કર્યો હતો જેને રાજ્ય દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ તેણે હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજી દાખલ કરી હતી અને તે ફગાવી દેવામાં આવી હતી તથા આ બાબત આ કોર્ટ સમક્ષ પેન્ડિંગ છે.

અપીલકર્તાના જણાવ્યા મુજબ, તે સદર અધિનિયમ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર વેરાની ગણતરી કરતી વખતે એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ચૂકવાયેલ એન્ટ્રી ટેક્સ

સરભર કરવા માટે હકદાર હતો. અપીલકર્તાએ રિટ અરજી (સી.ડબલ્યુ.જે.સી. નં. ૭૮૨૧/૨૦૦૨) દાખલ કરીને જારી કરાયેલી નોટિસોની શુદ્ધતા સામે પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો હતો. હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેંચે તારીખ ૨૮.૩.૨૦૦૩ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા એવું ઠરાવીને રિટ અરજી ફગાવી દીધી હતી કે આવા સરભર માટે કોઈ અવકાશ નથી.

સદર અધિનિયમની વિવિધ જોગવાઈઓ એટલે કે એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩(૧) અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા જારી કરાયેલા તારીખ ૨૫મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૩ ના મુક્તિ જાહેરનામા નં. એસ.ઓ. ૩૭ નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૨(એક્સ) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત "વેરો" માં વધારાના વેરાનો સમાવેશ થાય છે. જારી કરાયેલા મુક્તિ જાહેરનામાની કલમ ૨ માં સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું કે જો સદર અધિનિયમ હેઠળ જવાબદારી હોય તો તે એન્ટ્રી ટેક્સના સંબંધમાં જારી કરાયેલા વટહુકમ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં આવશે. વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૨ માં નિર્ધારિત કર્યા મુજબ વધારાનો વેરો પણ વેરાનો એક ભાગ હોવાથી, અપીલકર્તા જાહેરનામા હેઠળ લાભ મેળવવા માટે હકદાર છે અને વધારાના વેરાની ચુકવણી માટેની તેની જવાબદારી એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ વેરાની ચુકવણી સામે સરભર થવી જોઈએ.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હાઈકોર્ટ સદર અધિનિયમ અને એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટમાં વપરાયેલી સ્પષ્ટ ભાષાની નોંધ લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે. જે દરેક માલ પર વેરો લાગ્યો છે અને જેમને વેરાની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી હતી તેના સંબંધમાં દાખલ કરવા માંગવામાં આવેલ વિભાજન કાયદેસર રીતે માન્ય નથી. સામાવાળાઓના જણાવ્યા મુજબ ટર્નઓવરનો માત્ર તે જ ભાગ કે જેના પર વેરો લાગ્યો છે અને આવા ટર્નઓવરના સંબંધમાં લાદવામાં આવેલ વેરો જ મુક્તિ જાહેરનામાની શરતો અનુસાર સરભર કરવા માટે ઉપલબ્ધ છે અને અન્યથા નહીં. સંબંધિત જોગવાઈનું આ ભૂલભરેલું અર્થઘટન હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું.

સામાવાળાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે મુક્તિ જાહેરનામાનું ચુસ્તપણે અર્થઘટન કરવું જોઈએ. ગર્ભિત રીતે કોઈ મુક્તિ હોઈ શકે નહીં. જ્યારે આપવામાં આવેલી મુક્તિના કારણે વેરાની કોઈ જવાબદારી ન હોય, ત્યારે જે માલ પર વેરો લાગ્યો નથી તેના સંબંધમાં વેરાના કોઈપણ સરભરનો પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી.

એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ અને સદર અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓની નોંધ લેવી યોગ્ય રહેશે. એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટની કલમ ૨(સી) નીચે મુજબ વંચાય છે :

"૨(સી): તેના તમામ વ્યાકરણના રૂપો અને સજાતીય અભિવ્યક્તિઓ સાથે "માલનો પ્રવેશ" એટલે સ્થાનિક વિસ્તારની બહારના કોઈપણ સ્થળેથી અથવા રાજ્ય બહારના કોઈપણ સ્થળેથી તે વિસ્તારમાં વપરાશ, ઉપયોગ અથવા તેમાં વેચાણ માટે માલનો પ્રવેશ.

[પરંતુ શરત એ છે કે જે માલ બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ ની કલમ ૧૨(૧) હેઠળ વેરાને પાત્ર છે તેવા માલના કિસ્સામાં, માલનો પ્રવેશ એટલે રાજ્ય બહારના કોઈપણ સ્થળેથી સ્થાનિક વિસ્તારમાં તેમાં વપરાશ, ઉપયોગ અથવા વેચાણ માટે માલનો પ્રવેશ.]"

એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩ એ સદર અધિનિયમ હેઠળ ચાર્જિંગ કલમ છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે :

"૩. વેરો લાદવો—(૧) સ્થાનિક વિસ્તારમાં વપરાશ, ઉપયોગ અથવા તેમાં વેચાણ માટે અનુસૂચિત માલના પ્રવેશ પર આવા માલના આયાત મૂલ્યના ૫ ટકાથી વધુ ન હોય તેવા દરે, નિયત કરવામાં આવે તેવી શરતોને આધીન સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશિત જાહેરનામામાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવો વેરો લાદવામાં આવશે અને વસૂલ કરવામાં આવશે.

પરંતુ જુદા જુદા અનુસૂચિત માલ અને જુદા જુદા સ્થાનિક વિસ્તારો માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા જુદા જુદા દરો નિર્દિષ્ટ કરી શકાશે.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ વસૂલાતપાત્ર વેરો બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર હોય તેવા દરેક વેપારી દ્વારા અથવા અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ કે જે આવા અનુસૂચિત માલ સ્થાનિક વિસ્તારોમાં પોતાના હિસાબે અથવા પોતાના પ્રિન્સિપાલના હિસાબે લાવે છે અથવા લવાવે છે અથવા આવા પ્રવેશ પર આવા માલની ડિલિવરી લે છે અથવા ડિલિવરી લેવા માટે હકદાર છે તેના દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે :

પરંતુ જો આવા માલનું મૂલ્ય એક વર્ષમાં ૨૫ હજારથી વધુ ન હોય તો વેપારી સિવાયની અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલા આવા અનુસૂચિત માલના પ્રવેશના સંબંધમાં કોઈ વેરો વસૂલાતપાત્ર રહેશે નહીં.

વધુમાં શરત એ છે કે જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર અનુસૂચિત માલનો આયાતકાર, આવા અનુસૂચિત માલના વેચાણના આધારે બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ (૧૯૮૧ નો બિહાર એક્ટ ૫) હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર બને છે, ત્યાં બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ હેઠળ વેરો ચૂકવવાની તેની જવાબદારી આ અધિનિયમ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટી જશે.

(૩) અનુસૂચિત માલ પર વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી સ્થાનિક વિસ્તારમાં પ્રથમ પ્રવેશના સ્થળે જ રહેશે અને સદર અનુસૂચિત માલના અન્ય કોઈપણ સ્થાનિક વિસ્તાર અથવા વિસ્તારોમાં કોઈપણ અનુગામી પ્રવેશ અથવા પ્રવેશો વેરાને પાત્ર રહેશે નહીં, શરત એ છે કે અનુગામી આયાત કરનાર વેપારી આકારણી અધિકારી સમક્ષ તે વેપારી દ્વારા તેને જારી કરાયેલ કેશ મેમો, ઇન્વોઇસ, બિલ અથવા ચલણની મૂળ નકલ રજૂ કરે જેની પાસેથી તેણે સદર અનુસૂચિત માલ ખરીદ્યો અથવા મેળવ્યો

હતો, અને નિયત ફોર્મ અને રીતે સાચું અને સંપૂર્ણ ડિક્લેરેશન ફાઇલ કરે."

સદર અધિનિયમની કલમ ૨(ડી) "વેપારી" ની વ્યાખ્યા આપે છે. કલમ ૨(એચ) "માલ" ની વ્યાખ્યા આપે છે અને કલમ ૨(જે) "કુલ ટર્નઓવર" ની વ્યાખ્યા આપે છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૩ એ ચાર્જિંગ કલમ છે જે નીચે મુજબ વંચાય છે :

"૩. વેરો લાદવો—(૧) આ ભાગની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, વેચાણ વેરો અથવા ખરીદ વેરો, જે પણ સ્થિતિ હોય, તે દરેક વેપારી દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે—

(એ) બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ ના અમલની તારીખથી, જો સદર તારીખની તરત અગાઉના બાર મહિનાથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા દરમિયાન તેનું કુલ ટર્નઓવર નિર્દિષ્ટ જથ્થા કરતાં વધી ગયું હોય;

(બી) જેને કલમ (એ) લાગુ પડતી નથી, તે તારીખની તરત પછીના દિવસથી કે જે દિવસે સદર તારીખની તરત અગાઉના બાર

મહિનાથી વધુ ન હોય તેવા સમયગાળા દરમિયાન તેનું કુલ ટર્નઓવર પ્રથમ વખત નિર્દિષ્ટ જથ્થા કરતાં વધી ગયું હોય.

સ્પષ્ટીકરણ—આ કલમમાં, 'નિર્દિષ્ટ જથ્થો' અભિવ્યક્તિનો અર્થ છે—

(૧) આયાતકારના સંબંધમાં, શૂન્ય;

(૨) કોઈપણ વેપારી કે જે પોતે કોઈપણ માલનું ઉત્પાદન કરે છે તેના સંબંધમાં, શૂન્ય;

(૩) વર્ક્સ કોન્ટ્રાક્ટના અમલમાં રોકાયેલા કોઈપણ વેપારીના સંબંધમાં —જ્યાં એકસાથે લેવાયેલા વર્ક્સ કોન્ટ્રાક્ટનું કુલ મૂલ્ય વર્ષમાં પચ્ચીસ હજાર રૂપિયાથી વધુ હોય;

(૪) કોઈપણ હેતુ માટે કોઈપણ માલનો ઉપયોગ કરવાના અધિકારના ટ્રાન્સફરના પરિણામે માલની ડિલિવરી અથવા સપ્લાયમાં રોકાયેલા કોઈપણ વેપારીના સંબંધમાં, શૂન્ય;

(૫) અન્ય કોઈપણ વેપારીના સંબંધમાં, રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦.

પરંતુ રાજ્ય સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં પ્રકાશિત જાહેરનામા દ્વારા અને એક મહિનાની અગાઉની નોટિસની શરતને આધીન રહીને, નિર્દિષ્ટ જથ્થાની રકમમાં વધારો અથવા ઘટાડો કરી શકશે.

(૨) બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ ના અમલની તારીખથી અને તે તારીખથી બિહારની અંદર કરવામાં આવેલા વેચાણ અને ખરીદી પર પેટા–કલમ (૧) ની કલમ (એ) જેને લાગુ પડે છે તેવા વેપારી દ્વારા અને સદર કલમ (બી) માં જણાવેલ દિવસની તરત પછીની તારીખથી અથવા તે તારીખથી કરવામાં આવેલા આવા વેચાણ અને ખરીદી પર સદર પેટા–કલમની કલમ (બી) જેને લાગુ પડે છે તેવા વેપારી દ્વારા આવો વેરો ચૂકવવાપાત્ર રહેશે.

(૩).....

(૪).....

(૫).....

(૬).....

(૭).....

(૮) અન્ય પેટા–કલમોમાં ગમે તે સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬ નો ૭૪) હેઠળ નોંધાયેલ વેપારી, તેના કુલ ટર્નઓવરના જથ્થાને ધ્યાનમાં લીધા વિના, બિહારની અંદર પોતાના દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ માલના વેચાણ પર વેચાણ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે કે જે તેણે સદર અધિનિયમની કલમ ૮ ની પેટા–કલમ (૪) હેઠળ ડિક્લેરેશન રજૂ કર્યા પછી ખરીધો હોય અથવા કોઈપણ માલ કે જેના ઉત્પાદન અથવા પ્રક્રિયામાં તેના દ્વારા આ રીતે ખરીદવામાં આવેલ માલનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય :

પરંતુ જો વેપારી નિયત સત્તાધિકારીના સંતોષ મુજબ દર્શાવે કે તેનું કરપાત્ર ટર્નઓવર નક્કી કરવાના હેતુ માટે કલમ ૨૧ ની પેટા–કલમ (૧) ની કલમ (સી) હેઠળ સદર વેચાણ તેના કુલ ટર્નઓવરમાંથી કપાતપાત્ર છે, તો વેચાણ વેરો ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં.

(૯) .....

(૧૦) દરેક વર્ષ માટેનો વેરો, કમિશનરની પૂર્વ મંજૂરી સાથે, નિયત સત્તાધિકારી દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તેવા હપ્તાઓમાં એક વર્ષ દરમિયાન અગાઉથી અંદાજિત કરી શકાશે અને વસૂલ કરી શકાશે. આ હેતુ માટે નિયત સત્તાધિકારી વેપારી પાસેથી તે વર્ષ માટેના તેના કરપાત્ર ટર્નઓવરનો અગાઉથી અંદાજ રજૂ કરવાની માંગ કરી શકશે અને તે વર્ષના સંબંધમાં વેપારી દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર વેરાની રકમ કામચલાઉ રીતે નક્કી કરી શકશે. ત્યારપછી વેપારી આવી સત્તા દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તેવી તારીખ સુધીમાં આ રીતે નક્કી કરાયેલી રકમ ચૂકવશે."

કલમ ૬ વધારાનો વેરો લાદવા સાથે સંબંધિત છે અને કલમ ૭ મુક્તિ સાથે સંબંધિત છે. પ્રસ્તુત વિવાદના સંબંધમાં કલમ ૭ એ એક નિર્ણાયક જોગવાઈ છે. તે નીચે મુજબ વંચાય છે :

"૭. મુક્તિ—(૧) માલના એવા વેચાણ અથવા ખરીદી પર આ ભાગ હેઠળ કોઈ વેરો ચૂકવવાપાત્ર રહેશે નહીં કે જે નીચે મુજબ થયા હોય—

(એ) આંતર–રાજ્ય વેપાર અથવા વાણિજ્ય દરમિયાન;

(બી) રાજ્યની બહાર;

(સી) ભારતના પ્રદેશમાં માલની આયાત દરમિયાન અથવા ભારત પ્રદેશ બહાર માલની નિકાસ દરમિયાન.

(૨) પેટા–કલમ (૧) ની કલમ (એ), (બી) અથવા (સી) માં જણાવેલ કોઈપણ રીતે માલનું વેચાણ અથવા ખરીદી ક્યારે થઈ હોવાનું ગણવામાં આવશે તે નક્કી કરવા માટે સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૬ (૧૯૫૬ નો ૭૪) ની જોગવાઈઓ લાગુ પડશે.

(૩) રાજ્ય સરકાર, જાહેરનામા દ્વારા અને તે લાદી શકે તેવી શરતો અથવા પ્રતિબંધોને આધીન રહીને, નીચે મુજબના વેચાણ અથવા ખરીદીને વેચાણ વેરા અથવા ખરીદ વેરામાંથી મુક્તિ આપી શકશે—

(એ) કોઈપણ માલ અથવા માલના વર્ગ અથવા પ્રકારનું વેચાણ;

(બી) વેપારીઓના કોઈપણ વર્ગ દ્વારા અથવા તેમને કોઈપણ માલ અથવા માલના વર્ગ અથવા પ્રકારનું વેચાણ;

(સી) વેપારીઓના કોઈપણ વર્ગ દ્વારા કોઈપણ માલની ખરીદી અથવા આવા માલની ખરીદીની કોઈપણ ખરીદી અથવા શ્રેણી અથવા વર્ણન.

(૪) જ્યાં આ કલમ અથવા કલમ ૨૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ વેપારી દ્વારા માલના કોઈપણ વેચાણ અથવા ખરીદી પર આ ભાગ હેઠળ વેરો લાદવામાંથી મુક્તિનો દાવો કરવામાં આવે છે, ત્યાં સાબિતીનો બોજ આવા વેપારી પર રહેશે અને નિયત સત્તાધિકારી વેપારી પાસેથી નિયત રીતે આ દાવાની પુષ્ટિ કરવાની માંગ કરી શકશે."

શાબ્દિક રીતે "મુક્તિ" એટલે જવાબદારી, વેરા અથવા જકાતમાંથી મુક્તિ. નાણાકીય દ્રષ્ટિએ તે વિવિધ સ્વરૂપો ધારણ કરી શકે છે, ખાસ કરીને વધતા જતા અર્થતંત્રમાં. વાસ્તવમાં, મુક્તિની જોગવાઈ એક અપવાદ જેવી છે અને કાયદાના અર્થઘટન અથવા નિર્વચનના સામાન્ય સિદ્ધાંત મુજબ કાયદાકીય

હેતુ અથવા રાજ્યની આવક વધારવાના હેતુથી નાણાકીય જોગવાઈઓના પ્રગતિશીલ અભિગમના અસમાન બોજના આર્થિક ઔચિત્યના આધારે તેનું ચુસ્તપણે અર્થઘટન કરવામાં આવે છે. પરંતુ એકવાર અપવાદ અથવા મુક્તિ લાગુ થઈ જાય પછી કોઈ નિયમ કે સિદ્ધાંત તેનું ચુસ્તપણે અર્થઘટન કરવાની માંગ કરતો નથી. સાચું કહીએ તો મુક્તિની જોગવાઈના ઉદાર અને ચુસ્ત અર્થઘટનનો આશરો તેના અર્થઘટનના વિવિધ તબક્કે લેવાનો હોય છે. જ્યારે પ્રશ્ન એવો હોય કે કોઈ વિષય જાહેરનામામાં કે મુક્તિની કલમમાં આવે છે કે કેમ, ત્યારે અપવાદરૂપ સ્વભાવનો હોવાથી તેનું ચુસ્તપણે અને તે વિષયની વિરુદ્ધ અર્થઘટન કરવું જોઈએ પરંતુ એકવાર તેની લાગુ પડવાની ક્ષમતા અંગેની અસ્પષ્ટતા અથવા શંકા દૂર થઈ જાય અને તે વિષય જાહેરનામા હેઠળ આવી જાય, પછી તેને પૂર્ણ અવકાશ આપવો જોઈએ અને તે વ્યાપક અને ઉદાર અર્થઘટનની માંગ કરે છે. (જુઓ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિ. વૂડ પેપર્સ લિ. અને અન્ય, [૧૯૯૦] ૪ એસ.સી.સી. ૨૫૬), મેંગલોર કેમિકલ્સ એન્ડ ફર્ટિલાઇઝર્સ લિ. વિ. ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ કોમર્શિયલ ટેક્સીસ અને અન્ય, [૧૯૯૨] સપ્લી. ૧ એસ.સી.સી. ૨૧) જેનો સંદર્ભ અગાઉ આપવામાં આવ્યો છે.

તારીખ ૨૫મી ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૩ નું જાહેરનામું નં. ૩૭ પણ સુસંગત છે, ખાસ કરીને તેની કલમ (૨). તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે કલમ (૧) ની શરતો અનુસાર સિમેન્ટ એ અનુસૂચિત માલમાંનો એક છે. કલમ (૨) નીચે મુજબ વંચાય છે :

> "જ્યાં ભારતમાં બનેલા વિદેશી દારૂ, વનસ્પતિ અને હાઇડ્રો–જનરેટેડ તેલ અથવા સિમેન્ટનો આયાતકાર વટહુકમની કલમ ૩ ની પેટા–કલમ (૨) હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર હોય તે આવા અનુસૂચિત માલના વેચાણના આધારે બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર બને છે, ત્યાં બિહાર ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૧૯૮૧ હેઠળ તેની જવાબદારી વટહુકમ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં આવશે."

એ નોંધવું જરૂરી છે કે તેમાં વટહુકમ એટલે કે બિહાર ઓર્ડિનન્સ નં. ૧/૯૩ નો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. તે કાયદા તરીકે ઘડવામાં આવ્યો છે. આ જાહેરનામું એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩ ની પેટા–કલમ (૧) અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ ની પેટા–કલમ (૧) ના પરંતુ દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને જારી કરવામાં આવ્યું છે.

જાહેરનામાની કલમ (૨) નું સાદું વાંચન જ સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરે છે કે સદર અધિનિયમ હેઠળ સિમેન્ટના આયાતકારની જવાબદારી એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટાડવામાં આવશે જ્યાં આવો આયાતકાર અનુસૂચિત માલના વેચાણના આધારે સદર અધિનિયમ હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર બને છે.

સામાવાળાઓનું વલણ એવું જણાય છે કે પોતાની ક્ષમતામાં વિસ્તરણ હાથ ધરતા વિસ્તૃત ઔદ્યોગિક એકમના ઉત્પાદન પર વેચાણ વેરાની ચુકવણીમાંથી મુક્તિ આપતી ઔદ્યોગિક નીતિ ૧૯૯૫ ના ભાગરૂપે રાજ્ય સરકારના જાહેરનામા એસ.ઓ. નં. ૪૭૯ તારીખ ૨૨.૧૨.૧૯૯૫ ના કારણે વેચાણના ભાગના સંબંધમાં કોઈ જવાબદારી ન હોવાથી, સરભર કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો નથી. અલગ રીતે કહીએ તો સામાવાળાનું વલણ એવું છે કે જ્યારે આવા વેચાણ પર કોઈ વેરાની જવાબદારી ન હતી, ત્યારે કોઈપણ વેરો ચૂકવવાની કોઈ જવાબદારી ન હતી અને તેથી તારીખ ૨૫.૨.૧૯૯૩ ના જાહેરનામા એસ.ઓ. નં. ૩૭ ની કલમ (૨) હેઠળ ઉપલબ્ધ સરભરનો લાભ ઉપસ્થિત થતો નથી. સામાવાળાઓ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ આ અર્થઘટન હાઇકોર્ટ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.

તેથી, નિર્ણાયક પ્રશ્ન એ છે કે શું અપીલકર્તાની સદર અધિનિયમ હેઠળ કોઈ "જવાબદારી" હતી. આનો જવાબ સદર અધિનિયમની કલમ ૩ માં રહેલો છે જે ઉપર ટાંકવામાં આવી છે અને તે ચાર્જિંગ કલમ છે. પેટા–કલમ (૧) માં આ ભાગની (એટલે કે ભાગ ૧ ની) જોગવાઈને આધીન રહીને વેચાણ વેરો અથવા ખરીદ વેરો, જે પણ સ્થિતિ હોય, તે કલમમાં જ જોગવાઈ કર્યા મુજબ દરેક વેપારી દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે. કલમ ૭ મુક્તિની વાત કરે છે. કલમ ૭ ની પેટા–કલમ (૩) નિર્ધારિત કરે છે કે રાજ્ય સરકાર, જાહેરનામા દ્વારા અને તે લાદી શકે તેવી શરતો અથવા પ્રતિબંધોને આધીન રહીને, અમુક વેચાણ અથવા ખરીદીને, જે પણ સ્થિતિ હોય, વેચાણ વેરા અથવા ખરીદ વેરામાંથી મુક્તિ આપી શકશે. મુક્તિનો પ્રશ્ન ત્યારે જ ઉપસ્થિત થાય છે જ્યારે કોઈ જવાબદારી હોય. વેરા પાત્રતા એ વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી સમાન નથી. પૂર્વવર્તી બાબત કાયદા દ્વારા સર્જિત ચાર્જ પર આધાર રાખે છે અને અનુવર્તી બાબત કાયદાની જોગવાઈઓ અને તે હેઠળ ઘડાયેલા નિયમો, જો કોઈ હોય તો, તે અનુસાર ગણતરી પર આધાર રાખે છે. એ નોંધવું જરૂરી છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ આકારણીપાત્ર વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી આકારણી પર ચૂકવવાપાત્ર વેરાના નિર્ધારણથી અલગ છે. વેરો ચૂકવવાની જવાબદારી અને વેરાની વાસ્તવિક ચુકવણી વિભાવનાત્મક રીતે અલગ છે. જો મુક્તિ ન હોત તો વેપારીએ કલમ ૩ ની શરતો અનુસાર વેરો ચૂકવવો પડ્યો હોત. બીજા શબ્દોમાં

કહીએ તો, મુક્તિ એક જવાબદારીનું પૂર્વાનુમાન કરે છે. જ્યાં સુધી જવાબદારી ન હોય ત્યાં સુધી મુક્તિનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી. કલમ ૩ ની શરતો અનુસાર જવાબદારી ઉદ્ભવે છે અને કલમ ૧૨ માં જોગવાઈ કર્યા મુજબના દરે વેરો ચૂકવવાપાત્ર બને છે. કલમ ૧૧ આકારણીના સ્થળ અને દર તથા રાહતના દર સાથે સંબંધિત છે.

કન્સાઇઝ ઓક્સફર્ડ ડિક્શનરીમાં "લાયેબલ" (જવાબદાર) શબ્દનો અર્થ "કાયદેસર રીતે બંધાયેલ, વેરો અથવા દંડને પાત્ર, જવાબદારી હેઠળ" થાય છે. બ્લેક્સ લો ડિક્શનરી (૬ઠ્ઠી આવૃત્તિ) માં "લાયેબલ" શબ્દનો અર્થ "કાયદા અથવા ન્યાયિક દ્રષ્ટિએ બંધાયેલ; જવાબદાર, ચાર્જપાત્ર, ઉત્તરદાયી, સંતોષ, વળતર અથવા પુનઃસ્થાપન કરવા માટે બંધાયેલ ..... બંધાયેલ, જવાબદાર અથવા ચાર્જપાત્ર" થાય છે. ઉપરોક્ત બાબતની નોંધ ઝુંગરરાવ ભીકાજી નાગરકર વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, [૧૯૯૭] ૭ એસ.સી.સી. ૪૦૯ માં લેવામાં આવી હતી.

જો મુક્તિ ન હોત તો યોગ્ય દરે વેરો ચૂકવવાપાત્ર બન્યો હોત. *ઓસ્ટ્રેલિયન મ્યુચ્યુઅલ સોસાયટી* વિ. *આઈ.આર.સી.*, [૧૯૬૨] એ.સી. ૧૩૫ પી.સી., ના નિર્ણયમાં આ સ્થિતિ નીચે મુજબ જણાવવામાં આવી છે :

> ""કરાધાનમાંથી મુક્તિ" શબ્દપ્રયોગ (લેન્ડ એન્ડ ઇન્કમ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૪ (નં. ૬૭૦૧) (ન્યુઝીલેન્ડ) કલમ ૮૬(૧) એવી આવકને આવરી લેતો નથી કે જે ન્યુઝીલેન્ડના કર કાયદાના દાયરામાં બિલકુલ આવતી નથી. તે એવી આવકનો સંદર્ભ આપે છે કે જો મુક્તિ ન હોત, તો અન્યથા તે આ રીતે કરપાત્ર હોત"."

તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે અનુસૂચિત માલ એટલે કે સિમેન્ટના ટર્નઓવરના એક ભાગ પર વેરો ચૂકવવામાં આવ્યો ન હોવાથી, આકારણીદાર–અપીલકર્તાની સદર અધિનિયમ હેઠળ કોઈ જવાબદારી ન હતી. જો મુક્તિ ન હોત તો તે સદર અધિનિયમ હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે ચોક્કસપણે જવાબદાર હતો. તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે આકારણીદાર–અપીલકર્તા એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩ ની પેટા–કલમ (૩) હેઠળ વેરો ચૂકવવા માટે જવાબદાર હતો. તેથી, તે સદર અધિનિયમ હેઠળ પોતાના દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર વેરાની ગણતરી કરતી વખતે એન્ટ્રી ટેક્સ એક્ટ હેઠળ ચૂકવાયેલા વેરાના પ્રમાણમાં ઘટાડો મેળવવા માટે હકદાર હતો.

ઉપરોક્ત સ્થિતિને જોતાં સામાવાળા દ્વારા જારી કરવામાં આવેલી નોટિસો કાનૂની અધિકૃતતા વિનાની છે અને તે રદ કરવામાં આવે છે. હાઇકોર્ટનો ચુકાદો બાજુ પર રાખવામાં આવે છે.

ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

કે.કે.ટી. અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.